

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Prishtinë, më 31 Tetor 2016
Nr. ref.:RK986/16

AKTVENDIM PËR PAPRANUESHMËRI

në

rastin nr. KO118/16

Parashtrues

Slavko Simić dhe 10 deputetë të tjerë të Kuvendit të Republikës së Kosovës

Vlerësim i kushtetutshmërisë së Ligjit nr. 05/L-120 për Trepçën

GJYKATA KUSHTETUESE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

e përbërë nga:

Arta Rama-Hajrizi, kryetare
Ivan Čukalović, zëvendëskryetar
Altay Suroy, gjyqtar
Almiro Rodrigues, gjyqtar
Snezhana Botusharova, gjyqtare
Bekim Sejdiu, gjyqtar
Selvete Gërzhaliu-Krasniqi, gjyqtare dhe
Gresa Caka-Nimani, gjyqtare

Parashtruesi i kërkesës

1. Parashtrues të kërkesës janë: Slavko Simić, Jelena Bontić, Saša Milosavljević, Milka Vuletić, Jasmina Živković, Slobodan Petrović, Bojan Mitić, Milena Miličević, Srđan Popović, Nenad Rašić dhe Adem Hodža (në tekstin e mëtejme: parashtruesit e kërkesës), që të gjithë deputetë të zgjedhur të Kuvendit të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Kuvendi).

2. Parashtruesit e kërkesës kanë autorizuar deputetin e Kuvendit Slavko Simić që t'i përfaqësojë ata në procedurat para Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Gjykata).

Ligji i kontestuar

3. Parashtruesit e kërkesës kontestojnë kushtetutshmërinë e Ligjit nr. 05/L-120 për Trepçën (në tekstin e mëtejme: Ligji për Trepçën), të miratuar nga Kuvendi më 8 tetor 2016.

Objekti i çështjes

4. Parashtruesit kërkojnë nga Gjykata që të vlerësojë kushtetutshmërinë e Ligjit të kontestuar për Trepçën dhe atë në baza përmbajtjesore dhe procedurale.
5. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Ligji i kontestuar për Trepçën shkel nenet 46 [Mbrojtja e Pronës], 58 [Përgjegjësitë e Shtetit], 60 [Këshilli Konsultativ për Komunitete], 78 [Komisioni për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve] dhe 81.1 [Legjislacioni me Interes Vital] të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Kushtetuta).
6. Parashtruesit, gjithashtu, kërkojnë nga Gjykata vënien e masës së përkohshme, në mënyrë që *"TË SUSPENDOHET, në përputhje me nenin 27 të Ligjit për Gjykatën Kushtetuese, vlefshmëria e Ligjit për Trepçën, deri në vendimin përfundimtar për kushtetutshmërinë e Ligjit për Trepçën. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë pas marrjes së tij"*.

Baza juridike

7. Kërkesa bazohet në nenet 113.5 dhe 116.2 të Kushtetutës dhe në nenet 27, 42 dhe 43 të Ligjit nr. 03/L-121 për Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Ligji).

Procedura në Gjykatë

8. Më 13 tetor 2016, parashtruesit dorëzuan kërkesën në Gjykatë, si dhe kopjet e letërnjoftimeve të tyre.
9. Më 13 tetor 2016, Kryetarja e Gjykatës caktoi gjyqtaren Snezhana Botusharova gjyqtare raportuese dhe Kolegjin shqyrtues, të përbërë nga gjyqtarët: Almiro Rodrigues (kryesues), Artë Rama-Hajrizi dhe Bekim Sejdiu.
10. Më 13 tetor 2016, Gjykata njoftoi parashtruesit për regjistrimin e kërkesës.
11. Më 13 tetor 2016, kërkesa iu komunikua Presidentit të Republikës së Kosovës; Kryeministrit të Republikës së Kosovës; Kryetarit të Kuvendit të Kosovës me udhëzimin që t'u ofrohet mundësia të gjithë deputetëve të Kuvendit për të paraqitur komentet e tyre; Sekretariatit të Kuvendit të Kosovës nga i cili edhe u kërkuar dorëzimi i versionit final të Ligjit të miratuar për Trepçën, transkriptimi dhe procesverbali i seancës plenare të Kuvendit, përfshirë edhe të gjitha dokumentet e tjera relevante lidhur me këtë rast; Avokatit të Popullit të

Kosovës; si dhe Agjencisë Kosovare të Privatizimit (AKP). Nga të gjitha institucionet e lartpërmendura u kërkuar që të paraqesin komentet e tyre, nëse kanë ndonjë, lidhur me kërkesën në shqyrtim, deri më 18 tetor 2016.

12. Më 17 tetor 2016, Zyra e Kryetarit të Kuvendit dorëzoi dokumente shtesë lidhur me kërkesën në shqyrtim, të cilat ndër të tjera përfshijnë: Ftesën dhe rendin e ditës për mbledhjen e Kryesisë së Kuvendit me kryetarët e grupeve parlamentare, të 3 tetorit 2016; Procesverbalin dhe transkriptimin e mbledhjes së përbashkët të Kryesisë së Kuvendit me kryetarët e grupeve parlamentare, të 3 tetorit 2016; Projektligjin nr. 05/L-120 për Trepçën, proceduar nga Qeveria e Republikës së Kosovës më 5 tetor 2016; Raportin e Komisionit funksional për Zhvillim Ekonomik, Infrastrukturë, Tregti dhe Industri, për shqyrtim në parim të Projektligjit, të 6 tetorit 2016; Ftesën dhe rendin e ditës për seancën plenare të 7 tetorit 2016; Vendimin nr. 05-V-358, të 7 tetorit 2016, e Kuvendit të Republikës së Kosovës për shqyrtimin dhe miratimin e Projektligjit për Trepçën me procedurë të përshpejtuar duke shmangur afatet procedurale të parapara me Rregulloren e Kuvendit; Vendimin nr. 05-V-359, të 7 tetorit 2016, e Kuvendit të Republikës së Kosovës për miratimin në parim të Projektligjit për Trepçën; Ftesën dhe rendin e ditës për seancën plenare të 7 tetorit 2016; Raportin me amendamente të Komisionit funksional për Zhvillim Ekonomik, Infrastrukturë, Tregti dhe Industri, së bashku me raportet e komisioneve të përhershme, të 7 tetorit 2016; Transkriptimin e seancës plenare, të 8 tetorit 2016; Vendimin nr. 05-V-360, të 8 tetorit 2016, e Kuvendit të Republikës së Kosovës për miratimin e Ligjit për Trepçën; dhe tekstin e Ligjit të miratuar nr. 05/L-120 për Trepçën.
13. Më 17 tetor 2016, Sekretari i Përgjithshëm i Kuvendit të Kosovës dorëzoi dokumentet në vijim, në lidhje me kërkesën në shqyrtim: (i) Procesverbali i mbledhjes së përbashkët të Kryesisë së Kuvendit me kryetarët e grupeve parlamentare, i 3 tetorit 2016; (ii) Vendimi i Kuvendit të Republikës së Kosovës për shqyrtimin dhe miratimin e Projektligjit për Trepçën me procedurë të përshpejtuar - shmangie nga afatet procedurale të parapara me Rregulloren e Kuvendit; (iii) Vendimi nr. 05-V-359 i Kuvendit për miratimin në parim të Projektligjit për Trepçën, i 7 tetorit 2016; dhe (iv) Vendimi nr. 05-V-360 i Kuvendit për miratimin e Ligjit për Trepçën, i 8 tetorit 2016.
14. Më 18 tetor 2016, Komisioni funksional i Kuvendit për Zhvillim Ekonomik, Tregti dhe Industri, dorëzoi komente të cilat përmbanin procesverbalin e takimit të 6 tetorit 2016 të këtij komisioni në lidhje me Projektligjin për Trepçën, si dhe ftesat për takimet e këtij komisioni dhe anëtarët e pranishëm në një varg takimesh të këtij komisioni më 7 tetor 2016. Komisioni funksional po ashtu dorëzoi një përshkrim të kornizës kohore të ngjarjeve në Kuvend ndërmjet 5 tetorit 2016 dhe 8 tetorit 2016. Gjithashtu, Komisioni funksional dorëzoi një kërkesë lidhur me kërkesën e parashtresve, duke kërkuar që, *"Duke pasur parasysh rëndësinë e Ligjit për Trepçën, si dhe ndikimin thelbësor të tij në hapjen e perspektivës për zhvillim [të Trepçës] ne kërkojmë nga Gjykata Kushtetuese ta trajtojë kërkesën brenda një afati optimal, dhe të sigurojë hyrjen në fuqi të Ligjit për Trepçën ashtu siç është miratuar nga Kuvendi brenda afateve ligjore. Nëse kjo nuk mund të arrihet për ndonjë arsye procedurale, [Komisioni funksional] kërkon nga Gjykata Kushtetuese të*

pezullojë efektet e të gjitha ligjeve dhe rregulloreve tjera që kanë të bëjnë me Trepçën deri në përfundimin e kësaj kërkesë nga Gjykata Kushtetuese”.

15. Më 18 tetor 2016, Komisioni i Kuvendit për Legjislacion, Mandate, Imunitete, Rregulloren e Kuvendit dhe Mbikëqyrjen e Agjencisë Kundër Korrupsionit dorëzoi komente lidhur me kërkesën. Ky komision kërkoj nga Gjykata të vendosë për këtë kërkesë më së voni deri më 30 tetor 2016, ose, nëse kjo nuk është e mundur, *“t’i pezullojë të gjitha efektet e të gjitha ligjeve dhe akteve nënligjore të tjera që kanë të bëjnë me Trepçën deri në përfundimin e kësaj kërkesë nga Gjykata Kushtetuese”.*
16. Më 18 tetor 2016, Kryeministri i Qeverisë së Republikës së Kosovës dorëzoi komentet lidhur me kërkesën, duke theksuar se pretendimet e parashtruesve të kërkesës janë të pabazuara. Qeveria deklaroi se, me rastin e përgatitjes së Ligjit për Trepçën, ka respektuar të gjitha ligjet dhe Kushtetutën, si dhe kërkoj nga Gjykata të caktojë masë të përkohshme. Qeveria e arsyetoi kërkesën duke theksuar se, *“Me qëllim të evitimit të rrezikut për inicimin e procedurës së likuidimit të Ndërmarrjes Trepça, proces ky që do të shkaktonte dëme të pariparueshme për Ndërmarrjen Trepça, punëtorët e saj dhe stabilitetin ekonomik e social në Republikën e Kosovës, me respekt kërkojmë nga Gjykata që sipas detyrës zyrtare të caktojë MASË TË PËRKOHSHME për të SUSPENDUAR dhe NDALUAR të gjitha procedurat lidhur me likuidimin e Ndërmarrjes Trepça, deri në vendosjen meritore lidhur me kërkesën”.*
17. Më 18 tetor 2016, Gjykata informoi parashtruesit e kërkesës në lidhje me komentet e pranuar nga Kryeministri i Qeverisë së Kosovës, nga Komisioni funksional i Kuvendit dhe nga Komisioni i Kuvendit për Legjislacion, Mandate, Imunitete, Rregulloren dhe Mbikëqyrjen e Agjencisë Kundër Korrupsionit, si dhe i njoftoi ata se kanë mundësinë të paraqesin përgjigjet e tyre, nëse kanë ndonjë, lidhur me këto komente, deri më 21 tetor 2016.
18. Më 19 tetor 2016, Kolegji shqyrtues shqyrtoi raportin e gjyqtarit raportues dhe njëzëri i propozoi Gjykatës që të shpallë kërkesën të papranueshme si dhe të refuzojë kërkesën për masë të përkohshme si të paaplikueshme.
19. Më 21 tetor 2016, parashtruesit dorëzuan komentet e tyre në Gjykatë në përgjigje të komenteve të dorëzuara nga Qeveria e Kosovës, Komisioni Funksional i Kuvendit të Kosovës për Zhvillim Ekonomik, Infrastrukturë, Tregti dhe Industri dhe Komisioni për Legjislacion, Mandate, Imunitete dhe Mbikëqyrje të Agjencisë Antikorrupsion. Parashtruesit në përgjithësi përsëritën pretendimet e tyre dhe, ndër të tjera, theksuan *“[...] se më 7 tetor 2016 Komisioni për Zhvillim Ekonomik në pajtim me Vendimin e Kuvendit shqyrtoi amendamentet në Projektligjin për Trepçën në seancën në të cilën deputeti Saša Milosavljević nuk ka marrë pjesë, se të gjitha komisionet e përhershme të Kuvendit më 7 tetor 2016 kanë mbajtur seancat e tyre dhe i kanë dërguar rekomandimet e tyre në Kuvend, përveç Komisionit për të Drejta dhe Interesa të Komuniteteve dhe për të Kthyerit, i cili nuk mbajti seancë për shkak të mungesës së kuorumit dhe se Kuvendi i Kosovës më 8 tetor 2016 në leximin e dytë miratoi Ligjin për Trepçën me amendamentet e Komisionit për Zhvillim Ekonomik”.* Në lidhje me kërkesën e Qeverisë për masë të përkohshme, parashtruesit e kërkesës theksuan: *“Iniciativa qytetare*

Lista Serbe, si parashtrues i kërkesës për vlerësim të kushtetutshmërisë së Ligjit për Trepçën nr. 05/L-120 që është i regjistruar në Gjykatën Kushtetuese me numër rendor KO118-16, plotësisht pajtohet me kërkesën e Qeverisë që, me qëllim të shmangies së rrezikut të iniciativës së procedurës së likuidimit për ndërmarrjen Trepça, e cila mund të shkaktojë dëme të pariparueshme për ndërmarrjen Trepça, për të punësuarit dhe për stabilitetin ekonomik dhe social, Gjykata Kushtetuese ex officio të miratojë masë të përkohshme në mënyrë që të suspendojë dhe të ndërpresë të gjitha procedurat që kanë të bëjnë me likuidimin e ndërmarrjes Trepça, deri në finalizimin e rastit në këtë çështje me një vendim meritor, të nxjerrë nga Gjykata Kushtetuese”.

Përmbledhja e fakteve

20. Më 3 tetor 2016, Kryesia e Kuvendit mbajti një mbledhje për të përgatitur seancën plenare të radhës, të paraparë për 7 tetor 2016. Kryetari i Kuvendit i informoi anëtarët e Kryesisë së Kuvendit se, nëse Projektligji për Trepçën do të dorëzohej nga Qeveria, atëherë ai do të duhej ta vinte atë në rend dite të seancës së radhës. Procesverbali i Kryesisë së Kuvendit reflekton qëllimin e vënies së Ligjit për Trepçën në rend dite të seancës së Kuvendit, të paraparë për 7 tetor 2016, me fillim në ora 15:00.
21. Procesverbali i kësaj mbledhjeje të Kryesisë së Kuvendit nuk indikon nëse ka pasur ndonjë kërkesë specifike të bërë nga ana e ndonjë anëtari të Kryesisë lidhur me Projektligjin për Trepçën.
22. Më 5 tetor 2016, Qeveria e Kosovës (Vendimi nr. 02/111) miratoi Projektligjin për Trepçën.
23. Më 5 tetor 2016, Ministria për Zhvillim Ekonomik i dorëzoi Kuvendit të Kosovës Projektligjin për Trepçën, bashkë me Memorandumin sqarues, Certifikatën e pajtueshmërisë me “EU-Acquis” të lëshuar nga Ministria e Integritimit Evropian, Certifikatën për vlerësimin e ndikimit buxhetor të lëshuar nga Ministria e Financave dhe Certifikatën e pajtueshmërisë me Rregulloren e Qeverisë.
24. Më 5 tetor 2016, Kryetari i Kuvendit të Kosovës ia dorëzoi Projektligjin për Trepçën Komisionit për Zhvillim Ekonomik, Infrastrukturë, Tregti dhe Industri, si komision përgjegjës funksional i Kuvendit, për të vlerësuar Projektligjin për Trepçën dhe për t’ia paraqitur Kuvendit raportin me rekomandime.
25. Më 7 tetor 2016, me propozimin e Kryetarit të Kuvendit, Kuvendi i Kosovës miratoi Vendimin nr. 05-V-358, me të cilin u vendos që leximi i parë i Projektligjit për Trepçën të bëhet me procedurë të përsheptuar. Pas miratimit të leximit të parë, Projektligji për Trepçën do t’i dorëzohej Komisionit funksional (Komisioni për Zhvillim Ekonomik, Infrastrukturë, Tregti dhe Industri) dhe komisioneve të tjera të përhershme për raportet dhe rekomandimet e tyre Kuvendit. Rrjedhimisht, një seancë e re plenare e Kuvendit do të fillonte po të njëjtën ditë, në orën 20:30, për leximin e dytë të Projektligjit për Trepçën.

26. Më 7 tetor 2016, pas leximit të parë, Kuvendi (Vendimi 05-V-359) miratoi, në parim, Projektligjin për Trepçën dhe ngarkoi komisionet në vijim për të vlerësuar Projektligjin dhe për të raportuar me rekomandimet e tyre në seancë plenare. Këto komisione ishin: (a) Komisioni funksional për Zhvillim Ekonomik, Infrastrukturë, Tregti dhe Industri; (b) Komisioni për Buxhet dhe Financa; (c) Komisioni për Legjislacion, Mandate, Imunitete, Rregulloren e Kuvendit dhe mbikëqyrjen e Agjencisë Kundër Korrupsionit; (d) Komisioni për Integritet Evropian; dhe (e) Komisioni për të Drejtat, Interesat e Komuniteteve dhe për Kthim.
27. Më 8 tetor 2016, pas leximit të dytë të Projektligjit në seancën plenare, Kuvendi (Vendimi nr. 05-V-360) miratoi Ligjin për Trepçën. Kur u miratua Projektligji për Trepçën, në seancë plenare ishin të pranishëm 93 (nëntëdhjetë e tre) deputetë. 70 (shtatëdhjetë) deputetë votuan për Projektligjin, asnjë deputet nuk votoi kundër Projektligjit, dhe 14 (katërbëdhjetë) deputetë abstenuan.
28. Qëllimi i Ligjit për Trepçën është thënë në nenin 1 të Ligjit, i cili parasheh:
- “Ky ligj ka për qëllim krijimin e infrastrukturës ligjore e cila synon një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik përmes hapjes së rrugës për investime, rritjen e vlerës së aseteve dhe avancimin e kapitalit tekniko-teknologjik si parakusht për rivitalizimin e Trepçës, jetike për mirëqenien sociale të punëtorëve dhe interesin e përgjithshëm publik.”*
29. Fushëveprimi i Ligjit për Trepçën është thënë në nenin 2 të Ligjit, i cili *inter alia* parasheh:
- “1. Dispozitat e këtij ligji përcaktojnë transformimin e njësive biznesore të listuara në paragrafin 2 të këtij neni në Shoqëri Aksionare Trepça Sh.A.”.*
30. Me Ligjin për Trepçën, siç parashihet në nenin 3, shprehjet e përdorura në Ligj, *inter alia*, do të kenë kuptimin në vijim:
- “1.1 **Trepça** - Ndërmarrjen Shoqërore nën administrimin e Agjencisë Kosovare të Privatizimit, e cila është e regjistruar në regjistrin e Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë – Agjencia për Regjistrim të Biznesit në Kosovë, me numër të regjistrimit të biznesit 70331094 si dhe e regjistruar në regjistrat gjyqësorë me emërtimin: Kombinati Xehetaro-Metalurgjik Kimik Trepça, e cila aktualisht e bazuar në certifikatën e regjistrimit identifikohet me emërtimin ‘Trepça – Ndërmarrje në Administrim të AKP’;*
- 1.2 **Trepça** – shoqëri aksionare me tetëdhjetë për qind (80%) në pronësi të Qeverisë dhe njëzet për qind (20%) në pronësi të punëtorëve, sipas nenit 4 të këtij Ligji; [...]”.*

Pretendimet e parashtruesit

31. Parashtruesit pretendojnë shkeljen e neneve 46 [Mbrotjtja e Pronës], 58 [Përgjegjësitë e Shtetit], 60 [Këshilli Konsultativ për Komunitete], 78

[Komisioni për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve] dhe 81.1 [Legjislacioni me Interes Vital] të Kushtetutës.

32. Përkitazi me shkeljen e nenit 81.1 të Kushtetutës, parashtuesit pretendojnë: *“Me miratimin e Ligjit për Trepçën, procedura e paraparë me nenin 81, paragrafi 1, i Kushtetutës së Kosovës, nuk është respektuar, gjë që shprehimisht parasheh që ligjet me interes vital për komunitetin duhet të miratohen me votën e shumicës së deputetëve të Kuvendit të cilët janë të pranishëm dhe që votojnë si dhe të shumicës së deputetëve të Kuvendit që janë të pranishëm dhe që votojnë, të cilët mbajnë vende të rezervuara ose të garantuara për përfaqësuesit e komuniteteve që nuk janë shumicë. Ligji për Trepçën paraqet një ligj që implementon të drejtat e komuniteteve dhe anëtarëve të tyre sipas nenit 81, paragrafi 1, pika 2 e Kushtetutës”.*
33. Përkitazi me shkeljen e nenit 78 të Kushtetutës parashtuesit pretendojnë se *“deputetët që përfaqësojnë komunitetin serb, në shkelje të Kushtetutës dhe të Rregullores së Punës nga Kryesia e Kuvendit, janë penguar për të dhënë opinionin e tyre për Ligjin për Trepçën në Komisionin Parlamentar për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve të Kuvendit që parashihet me nenin 78 të Kushtetutës, përderisa në seancën e Kuvendit, të mbajtur më 7 tetor 2016, propozimi i tyre për të shtyrë draft Ligjin për Trepçën ishte refuzuar”.*
34. Përkitazi me nenin 60 të Kushtetutës, parashtuesit pretendojnë: *“Në bazë të nenit 60 të Kushtetutës, Këshilli Konsultativ për Komunitete përfshin ofrimin e një mekanizmi për shkëmbimin e rregullt ndërmjet komuniteteve dhe Qeverisë së Kosovës dhe u ofron mundësinë komuniteteve për të komentuar nismat legislative dhe politike nga Qeveria. Pasi që mundësia e Këshillit Konsultativ për Komunitete për të dhënë komente në draft ligjin për Trepçën ishte penguar, rezultoi në shkeljen e nenit 60 të Kushtetutës”.*
35. Përkitazi me shkeljen e nenit 58 të Kushtetutës, parashtuesit pretendojnë: *“Neni 58.1. 1 i Kushtetutës parasheh që Kosova siguron kushtet e duhura të cilat u mundësojnë komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre që të ruajnë, të mbrojnë dhe të zhvillojnë identitetin e tyre. Neni 58.7 parasheh që Kosova siguron, në baza jodiskriminuese, që të gjitha komunitetet dhe pjesëtarët e tyre të mund të ushtrojnë të drejtat e tyre të specifikuara me këtë Kushtetutë. Të gjithë shembujt e mësipërm tregojnë se përfaqësuesit e komunitetit serb në Kosovë janë penguar që të ushtrojnë të drejtën për të vendosur lidhur me kombinatin e Trepçës, si interes vital, në shkelje të nenit 58 të Kushtetutës që parasheh përgjegjësinë e Kosovës”.*
36. Përkitazi me nenin 46 të Kushtetutës, parashtuesit pretendojnë: *“Neni 46.3 i Kushtetutës parasheh se askush nuk do të privohet në mënyrë arbitrare nga prona dhe se autoritetet publike mund të bëjnë eksproprijimin e pronës vetëm për të mbrojtur interesin publik dhe për përkrahjen e interesit publik me sigurimin e kompensimit të menjëhershëm të personit ose personave prona e të cilëve eksproprijohet. Me nenin 4, pika 1, të Ligjit të kontestuar për Trepçën, është shpallur se Qeveria e Kosovës është pronare e 80% të aksioneve të Trepçës, me anë të së cilës është bërë eksproprijimi i pronës së Trepçës, përderisa ligji i kontestuar nuk rregullon çështjen e mbrojtjes së interesit publik dhe kompensimit për pronarët”.*

37. Përfundimisht, parashtuesit kërkojnë nga Gjykata Kushtetuese që të vendosë masë të përkohshme në pajtim me nenin 27 të Ligjit dhe të pezullojë Ligjin për Trepçën sepse: *“... implementimi i këtij ligji, në këtë formë, mund të rezultojë në pasojë të pariparueshme për komunitetin serb në Kosovë”*.

Pranueshmëria e kërkesës

38. Në pajtim me nenin 113.5 të Kushtetutës, qëllimi i Gjykatës është që të shqyrtojë nëse procedurat e ndjekura për miratimin e tij në Kuvend dhe përmbajtja e ligjit të kontestuar është në shkelje të Kushtetutës, siç pretendohet nga parashtuesit.
39. Në këtë drejtim, Gjykata vëren që, kur një ligj apo një akt është në shqyrtim sipas nenit 113.5 të Kushtetutës, procedura e shqyrtimit do të jetë e natyrës pezulluese, ashtu që ligji do të ndalohet për t'u shpallur deri sa Gjykata të ketë marrë vendimin final për rastin. Në pritje të përfundimit nga Gjykata të këtij vlerësimi të kushtetutshmërisë së ligjit të kontestuar, ky ligj nuk mund të hyjë në fuqi dhe dispozitat e tij nuk mund të implementohen.
40. Në pajtim me nenin 43 (2) të Ligjit, në rast se ligji i miratuar nga Kuvendi kontestohet sipas nenit 113.5 të Kushtetutës, *“ligji i tillë... [...] mund t'i dërgohet Presidentit të Republikës së Kosovës për shpallje në pajtim me modalitetet e përcaktuara në vendimin final të Gjykatës Kushtetuese për rastin e kontestuar”*, që nënkupton se ligji i miratuar nuk duhet të kthehet në Kuvend, por duhet t'i përcillet Presidentit të Republikës së Kosovës për shpallje të Ligjit, pa nenet të cilat janë shpallur të papajtueshme me Kushtetutën nga ana e Gjykatës në Aktgjykimin e saj (shih Aktvendimi për papranueshmëri në rastin nr. KO118/13, *Albana Fetoshi dhe 12 deputetë të tjerë të Kuvendit*, Vlerësimi i kushtetutshmërisë së Ligjit nr. 04/L-201 për Amendamentimin dhe Plotësimin e Ligjit nr. 04/L-165 për Buxhet të Republikës së Kosovës për vitin 2013, paragrafët 36 dhe 37).
41. Gjykata, së pari, shqyrton nëse parashtuesi i ka përmbushur kriteret për pranueshmëri, të përcaktuara në Kushtetutë dhe të specifikuar më tej në Ligj dhe në Rregullore të punës.
42. Fillimisht, Gjykata i referohet nenit 113.1 të Kushtetutës, i cili përcakton se *“Gjykata Kushtetuese vendos vetëm për rastet e ngritura para gjykatës në mënyrë ligjore nga pala e autorizuar.”*
43. Për më tepër, Gjykata vëren se kërkesa ishte parashtuar në pajtim me nenin 113, paragrafi 5, të Kushtetutës. Kjo dispozitë kushtetuese përcakton:

“Dhjetë (10) a më shumë deputetë të Kuvendit të Kosovës, brenda një afati prej tetë (8) ditësh nga dita e miratimit, kanë të drejtë të kontestojnë kushtetutshmërinë e çfarëdo ligji ose vendimi të miratuar nga Kuvendi, si për përmbajtjen ashtu edhe për procedurën e ndjekur”.

44. Gjykata vëren se kërkesa është dorëzuar nga 11 (njëmbëdhjetë) deputetë të Kuvendit, në pajtim me kriteret e nenit 113.5 të Kushtetutës, që nënkupton se parashtruesit kanë përmbushur kriterin që të njihen si palë e autorizuar.

45. Më tutje, Gjykata merr parasysh nenin 42 të Ligjit. i cili parasheh:

“Neni 42 Saktësimi i kërkesës

1. Në kërkesën e ngritur në pajtim me nenin 113, paragrafi 6 të Kushtetutës, ndër të tjera, paraqiten informatat e mëposhtme:

1.1. emrat dhe nënshkrimet e të gjithë deputetëve të Kuvendit që kontestojnë kushtetutshmërinë e ligjit apo vendimit të nxjerrë nga ana e Kuvendit të Republikës së Kosovës;

1.2. dispozitat e Kushtetutës apo të ndonjë akti apo ligji që ka të bëjë me këtë kërkesë; dhe

1.3. paraqitjen e provave mbi të cila mbështetet kontesti”.

46. Gjykata konsideron se kriteret e nenit 42, paragrafi 1, nën pikat 1 dhe 2, të Ligjit janë përmbushur sa i përket emrave dhe nënshkrimeve të deputetëve, specifikimit të ligjit të kontestuar dhe dispozitave relevante të Kushtetutës që kanë të bëjnë me procedurën e ndjekur gjatë votimit dhe miratimit të ligjit në Kuvend.

47. Gjykata vëren se Ligji për Trepçën ishte miratuar më 8 tetor 2016. Kërkesa ishte dorëzuar në Gjykatë më 13 tetor 2016, që nënkupton se kërkesa është dorëzuar në pajtim me nenin 113.5 të Kushtetutës dhe është në përputhje me afatin ligjor prej 8 ditësh nga dita e miratimit të ligjit të kontestuar.

48. Në këtë drejtim, Gjykata thekson se shpallja e ligjit të kontestuar nga ana e Presidentit të Republikës së Kosovës nuk do të ndodhë deri sa Gjykata të ketë marrë vendim përfundimtar për rastin.

49. Megjithatë, Gjykata duhet të ketë parasysh kriterin që parashihet me nenin 42, paragrafi 1, nën pikën 3, të Ligjit, përkatësisht deri në çfarë mase parashtruesit kanë paraqitur dëshmi në mbështetje të pretendimeve të tyre.

50. Në këtë kontekst, Gjykata rikujton rregullat 36 (1) (d) dhe 36 (2) të Rregullores së punës, që përcaktojnë:

“(1) Gjykata mund t’i shqyrtojë kërkesat vetëm nëse:

[...]

(d) kërkesa nuk arsyetohet prima facie ose nuk është qartazi e pabazuar.

(2) Gjykata do të deklarojë një kërkesë si qartazi të pabazuar, nëse bindet se:

(a) kërkesa nuk arsyetohet prima facie, ose

- (b) faktet e paraqitura në asnjë mënyrë nuk e arsyetojnë pretendimin për shkeljen e një të drejte kushtetuese, ose
- (c) Gjykata gjen që parashtuesi nuk është subjekt i ndonjë shkeljeje të të drejtave të garantuara me Kushtetutë, ose
- (d) parashtuesi nuk dëshmon në mënyrë të mjaftueshme pretendimin e tij”.

Përkitazi me procedurën e ndjekur

51. Gjykata rikujton se pretendimi kryesor i parashtuesve është që procedura e miratimit të Ligjit për Trepçën është dashur të ndjekë procedurën e specifikuar në nenin 81 të Kushtetutës lidhur me Legjislacionin me Interes Vital. Parashtuesit e kërkesës pretendojnë se Ligji për Trepçën hyn në fushëveprimin e nenit 81, paragrafi 1, pika 2, të Kushtetutës.
52. Neni 81, paragrafi 1, pika 2, i Kushtetutës përcakton:
- “Për miratimin, ndryshimin ose shfuqizimin e ligjeve në vijim, kërkohet vota e shumicës së deputetëve të Kuvendit dhe të shumicës së deputetëve të Kuvendit, të cilët mbajnë vendet e garantuara për përfaqësuesit e komuniteteve që nuk janë në shumicë.*
- [...]*
- (2) ligjet të cilat zbatojnë të drejtat e komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre, me përjashtim të atyre të përcaktuara me Kushtetutë;”*
53. Parashtuesit e kërkesës pohojnë se njësi të rëndësishme biznesore të Trepçës, që preken me këtë ligj, gjenden në territorin e komunave me shumicë serbe dhe se numër i konsiderueshëm i punëtorëve të këtyre njësive biznesore janë serbë të Kosovës. Kësisoj, parashtuesit e kërkesës pretendojnë që pjesëtarët e komunitetit serb të Kosovës preken në mënyrë disproporcionale nga ndryshimet e parapara me Ligjin për Trepçën dhe se, rrjedhimisht, ky ligj është me interes vital për mbijetesën e komunitetit serb në Kosovë.
54. Gjykata vëren se neni 81, paragrafi 1, përcakton një listë ekskluzive dhe eksplicite të fushëveprimit të ligjeve që konsiderohen se hyjnë në kuptimin e termit ‘Ligje me Interes Vital’. Për më tepër, Gjykata vëren se pika (2) e këtij neni në mënyrë specifike u referohet ligjeve që zbatojnë të drejtat e komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre, të përmendur në Kushtetutë. Këto ligje janë të përfshira në Kapitullin III të Kushtetutës [Të Drejtat e Komuniteteve dhe Pjesëtarëve të tyre].
55. Gjykata vëren se fushëveprimi i Ligjit për Trepçën ka të bëjë me përcaktimin e “[...] transformimin e njësive biznesore të listuara në paragrafin 2 të këtij neni në Shoqëri Aksionare Trepça Sh. A.”.
56. Përveç kësaj, Gjykata rikujton qëllimin e Ligjit për Trepçën, siç është theksuar në nenin e parë të këtij ligji, konkretisht që “Ky ligj ka për qëllim krijimin e infrastrukturës ligjore e cila synon një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik përmes hapjes së rrugës për investime, rritjen e vlerës së aseteve dhe

avancimin e kapitalit tekniko teknologjik si parakusht për rivitalizimin e Trepçës, jetike për mirëqenien sociale të punëtorëve dhe interesin e përgjithshëm publik”.

57. Kësisoj, Gjykata vëren se objektivat e Ligjit për Trepçën janë përmirësimi i zhvillimit ekonomik dhe forcimi i kapaciteteve të njësive biznesore të Trepçës për të punuar për të mirën e Kosovës në tërësi. Në këtë drejtim, Gjykata gjen se përfitimet nga Ligji për Trepçën nuk kufizohen vetëm për njërin komunitet apo në tjetrin, por janë me interes të përgjithshëm publik dhe kanë për qëllim mirëqenien e tërë shoqërisë.
58. Gjykata konsideron që, përveç se përmendin që shumë nga njësitë biznesore të prekura gjenden në komunat me shumicë serbe dhe punësojnë shumë serbë të Kosovës, parashtruesit e kërkesës kanë dështuar të demonstrojnë se si dhe përse konkretisht do të dëmtohej komuniteti serb i Kosovës me Ligjin për Trepçën.
59. Gjykata përsërit se, sipas nenit 114.5 të Kushtetutës, është përgjegjësi e parashtruesve që të mbështesin ankesat e tyre në kërkesë, duke përfshirë nëse një ligj i kontestuar është konsideruar si ligj me interes vital brenda kuptimit të nenit 81.1 të Kushtetutës.
60. Gjykata gjen se parashtruesit e kërkesës nuk kanë dëshmuar pretendimet e tyre për shkelje të dispozitave procedurale që përmban neni 81, paragrafi 1, pika 2, i Kushtetutës.
61. Rrjedhimisht, Gjykata konkludon se ky pretendim duhet të refuzohet si qartazi i pabazuar, sipas Kushtetutës.
62. Parashtruesit e kërkesës po ashtu pretendojnë shkelje të dispozitave procedurale që përmban neni 78 i Kushtetutës, pasi që mbledhja e Komisionit për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve nuk është mbajtur ndërmjet leximit të parë dhe të dytë të Projektligjit për Trepçën.
63. Gjykata vëren nga Vendimi nr. 05-V-359 i Kuvendit, i 7 tetorit 2016, se Komisioni për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve ishte ngarkuar nga Kuvendi që të shqyrtonte Projektligjin për Trepçën dhe i njëjti duhej t’ia paraqiste Kuvendit rekomandimet e veta. Informacione të tjera nuk i janë paraqitur Gjykatës. Për më tepër, parashtruesit e kërkesës nuk kanë paraqitur ndonjë argument se si do ndikonte në procedurën legislative, apo se do të kishte ndonjë ndikim në Projektligjin për Trepçën mbajtja e mbledhjes nga ky komision.
64. Gjykata gjen se parashtruesit e kërkesës nuk kanë dëshmuar pretendimet e tyre për shkelje të dispozitave procedurale që përmban neni 78 i Kushtetutës.
65. Rrjedhimisht, Gjykata konkludon se ky pretendim duhet të refuzohet si qartazi i pabazuar, sipas Kushtetutës.

66. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Kuvendi ka shkelur rregullat 56 dhe 57 të Rregullores së punës përkitazi me shqyrtimin e projektligjeve nga komisionet e ndryshme.
67. Gjykata vëren, në këtë drejtim, se sipas dokumenteve të dorëzuara komisionet e përmendura, në të vërtetë, u ngarkuan që të bënin shqyrtimin e Projektligjit për Trepçën.
68. Parashtruesit e kërkesës më tej pretendojnë se, në pajtim me nenin 60 të Kushtetutës, Projektligji për Trepçën është dashur të dorëzohet në Këshillin Konsultativ për Komunitete për shqyrtim.
69. Lidhur me këtë, Gjykata rikujton se, në bazë të nenit 60, paragrafi 3, të Kushtetutës, mandati i Këshillit Konsultativ për Komunitete definohet si në vijim:

*“3. Mandati i Këshillit Konsultativ për Komunitete përfshin:
(1) ofrimin e një mekanizmi për shkëmbimin e rregullt ndërmjet komuniteteve dhe Qeverisë së Kosovës;
(2) mundësinë e komuniteteve për të komentuar në një fazë të hershme nismat legjislative dhe politike, të cilat mund të përgatiten nga Qeveria, për të sugjeruar nisma të tilla dhe për të kërkuar që pikëpamjet e tyre të përfshihen në projektet dhe programet përkatëse;
(3) çdo përgjegjësi a funksion tjetër, në pajtim me ligjin”.*
70. Gjykata vëren se mandati i Këshillit Konsultativ për Komunitete ka të bëjë me, *inter alia*, “mundësinë e komuniteteve për të komentuar në një fazë të hershme nismat legjislative dhe politike, të cilat mund të përgatiten nga Qeveria”.
71. Gjykata më tej vëren se mandati i Këshillit Konsultativ për Komunitete vjen në shprehje para vetë procedurës legjislative. Kjo ka të bëjë me fazën e “nismave legjislative dhe politike” dhe nuk është pjesë e miratimit të një ligji nga Kuvendi, në kuptim të nenit 113.5 të Kushtetutës.
72. Gjykata gjen që pretendimi i parashtruesve të kërkesës se Këshilli Konsultativ për Komunitete është dashur të konsultohet nuk hyn në kuadër të nenit 113.5 të Kushtetutës.
73. Një konsultim i tillë nuk është pjesë e procedurës legjislative kushtetuese që çon në miratimin e një ligji nga Kuvendi. Prandaj, ky pretendim duhet të refuzohet si jorelevant.
74. Parashtruesit e kërkesës gjithashtu janë thirrur në përgjegjësitë e Shtetit ndaj komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre sipas nenit 58 të Kushtetutës, në lidhje me miratimin e Ligjit për Trepçën. Në këtë drejtim, Gjykata gjen se këto pretendime nuk kanë të bëjnë me miratimin e këtij ligji, as në procedurë, as në përmbajtje.

Përkitazi me përmbajtjen

75. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Ligji për Trepçën përbën shpronësim të pronës, në kundërshtim me nenin 46, paragrafi 3, të Kushtetutës. Ky nen përcakton:

“3. Askush nuk do të privohet në mënyrë arbitrare nga prona. Republika e Kosovës ose autoriteti publik i Republikës së Kosovës mund të bëjë eksproprijimin e pronës nëse ky eksproprijim është i autorizuar me ligj, është i nevojshëm ose i përshtatshëm për arritjen e qëllimit publik ose përkrahjen e interesit publik, dhe pasohet me sigurimin e kompensimit të menjëhershëm dhe adekuat për personin ose personat prona e të cilave ekspropriohehet”.

76. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Ligji për Trepçën, duke shndërruar njësi të caktuara biznesore në Shoqëri Aksionare, që do të jenë 80 % në pronësi të Qeverisë së Kosovës, efektivisht shpronëson pronën e Trepçës. Ata pohojnë se e drejta e pronës është një nga të drejtat themelore që mbrohet me Kushtetutë dhe se pronarët e kësaj prone po privohen nga pasuria e tyre pa kompensim adekuat. Përveç kësaj, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Qeveria, në kundërshtim me obligimet e saj nga neni 46.3 i Kushtetutës, nuk ka treguar se si do t'i shërbejë ky shpronësim një qëllimi publik ose interesit publik, para së gjithash interesave të komunitetit serb të Kosovës.
77. Gjykata vëren se neni 46.3 i Kushtetutës përcakton që *“Askush nuk do të privohet në mënyrë arbitrare nga prona”*.
78. Kjo dispozitë përmban disa elemente. Së pari, duhet të ketë një person ose entitet të identifikuar që është ligjërisht i definuar si “pronar”. Së dyti, ky person ose entitet duhet të ketë një të drejtë në pronë që është e identifikueshme dhe e përcaktuar, e që mund të jetë pronësi e aseteve ose pritje legjitime për marrje të pronësisë. Së treti, duhet të ketë pasur privim të kësaj të drejte në pronësi, privimi duhet të jetë arbitrar dhe duhet të jetë të shkakuar nga një autoritet publik (Shih, *mutatis mutandis*, Aktgjykim i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, i 9 dhjetorit 1994, *Manastiret e Shenjta kundër Greqisë*, kërkesat nr. 13092/87 dhe nr. 13984/88, paragrafët 56-66).
79. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se pronarëve të pronës që aktualisht është e inkorporuar në Ndërmarrjen Shoqërore “Trepça”, nën administrimin e AKP-së, do t'u bartet prona në pronësi të Qeverisë së Kosovës me shndërrimin e njësive të caktuara biznesore në Shoqëri Aksionare.
80. Parashtruesit e kërkesës nuk kanë specifikuar këta pronarë të prekur dhe as nuk kanë shpjeguar të drejtat e këtyre pronarëve në pronën e Trepçës.
81. Gjykata gjen se, në mungesë të ndonjë pronari të identifikuar të drejtat e të cilit janë prekur me Ligjin për Trepçën, nuk është e mundur të konsiderohet nëse ndonjë pronë është shpronësuar me Ligjin për Trepçën. Rrjedhimisht, nuk është e mundur që Gjykata të shqyrtojë nëse e drejta për kompensim adekuat është respektuar dhe deri në çfarë mase është marrë parasysh interesi publik, sepse, në fakt, nuk mund të flitet për shpronësim.

82. Prandaj, Gjykata gjen se parashtruesit e kërkesës kanë dështuar të dëshmojnë pretendimet e tyre për shkelje të së drejtës së pronës, të mbrojtur me nenin 46 të Kushtetutës.
83. Rrjedhimisht, pretendimi i parashtruesve se Ligji për Trepçën shkel dispozitat e nenit 46.3 të Kushtetutës duhet të deklarohet qartazi e pabazuar sipas Kushtetutës.

Kërkesa për vendosje të masës së përkohshme

84. Gjykata rikujton se parashtruesit kanë kërkuar masë të përkohshme, konkretisht pezullimin e *"implementimit të Ligjit për Trepçën, deri në vendimin përfundimtar për kushtetutshmërinë e Ligjit për Trepçën."*
85. Sa i përket kësaj kërkesë, Gjykata i referohet nenit 43, paragrafi 2, të Ligjit që parasheh:

"2. Në rast kur ligji apo vendimi i miratuar nga ana e Kuvendit të Republikës së Kosovës kontestohet sipas nenit 113, paragrafi 5 i Kushtetutës, ligji apo vendimi i tillë mund t'i dërgohet Presidentit të Republikës së Kosovës për shpallje në pajtim me modalitetet e përcaktuara në vendimin final të Gjykatës Kushtetuese për rastin e kontestuar."

86. Gjykata rithekson se ligji i kontestuar nuk hyn në fuqi dhe nuk do të implementohet, si dhe ai do t'i dërgohet Presidentit të Republikës së Kosovës për shpallje pas vendimit përfundimtar të Gjykatës Kushtetuese. Rrjedhimisht, kërkesa për masë të përkohshme nuk është e aplikueshme.
87. Rrjedhimisht, Gjykata e refuzon kërkesën për masë të përkohshme si të paaplikueshme dhe si, të tillë, të papranueshme.

Konkluzion

88. Si përfundim, Gjykata gjen se parashtruesit e kërkesës nuk kanë dëshmuar pretendimin e tyre në baza kushtetuese dhe nuk kanë paraqitur prova që tregojnë se si dhe përse Ligji i kontestuar për Trepçën ka shkelur Kushtetutën, qoftë në procedurë, qoftë në përmbajtje.
89. Gjykata gjen se kërkesa e parashtruesve është qartazi e pabazuar, në baza kushtetuese, në pajtim me nenin 113.5 të Kushtetutës, në pajtim me nenin 42 të Ligjit dhe në pajtim me rregullin 36 (1) (d) dhe 36 (2) të Rregullores së punës.
90. Prandaj, Gjykata deklaron që Ligji nr. 05/L-120 për Trepçën është në pajtueshmëri me Kushtetutën, që do të thotë ai është kushtetues.
91. Rrjedhimisht, Gjykata e konsideron të nevojshme t'ua tërheq vëmendjen të gjitha palëve të interesuara në faktin se të gjitha aktet ligjore dhe administrative që mund të jenë në kundërshtim me dispozitat e Ligjit nr. 05/L-120 për Trepçën stopohen dhe nuk do të implementohen.

PËR KËTO ARSYE

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të nenit 113.5 të Kushtetutës, nenit 27 dhe nenit 42, paragrafi 1.3, të Ligjit dhe rregullat 36 (1) (d) dhe (2) dhe 55 (4) të Rregullores së punës, më 19 tetor 2016, njëzëri

VENDOS

- I. TA DEKLAROJË kërkesën të papranueshme;
- II. TË SHPALLË që Ligji nr. 05/L-120 për Trepçën është kushtetues për nga përmbajtja dhe për nga procedura e ndjekur për miratim nga Kuvendi i Republikës së Kosovës;
- III. TË REFUZOJË kërkesën për masë të përkohshme si të paaplikueshme në bazë të nenit 43.2 të Ligjit për Gjykatën Kushtetuese;
- IV. TË SHPALLË që Ligji nr. 05/L120 për Trepçën, siç është miratuar nga Kuvendi i Republikës së Kosovës, i dërgohet Presidentit të Republikës së Kosovës për shpallje;
- V. T'UA KUMTOJË këtë vendim parashtruesve të kërkesës, Presidentit të Republikës së Kosovës, Kryetarit të Kuvendit të Kosovës dhe Qeverisë së Kosovës;
- VI. TA PUBLIKOJË këtë vendim në Gazetën Zyrtare në pajtim me nenin 20.4 të Ligjit për Gjykatën Kushtetuese; dhe
- VII. TË SHPALLË që ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

Gjyqtarja raportuese

Snezhana Botusharova

Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese

Arta Rama-Hajrizi